

# UMBRUCH-AUFBRUCH-NEUE MÄRKTE PŘEVRAŤ-POČÁTEK-NOVÉ TRHY

GRENZÜBERSCHREITENDE WIRTSCHAFTSGESCHICHTE IN DEN 1990ER-JAHREN  
PŘEŠRANIČNÍ HOSPODÁŘSKÉ DĚJINY 90-TÝCH LETECH 20. STOLETÍ



WISSENSCHAFTLICHE TAGUNG / VĚDECKÁ KONFERENCE

**15.6.2022** | **Gmünd: ACCESS Wirtschaftspark und Kulturhaus**  
**Gmünd: ACCESS Hospodářský park a Dům kultury**

Kein anderes Ereignis der letzten 50 Jahre hat die niederösterreichisch-tschechische Grenzregion stärker verändert als die Grenzöffnung 1989. Was kurz zuvor noch undenkbar war, wurde plötzlich möglich. Dazu gehörte wirtschaftliche Tätigkeit im Nachbarland. Einige Unternehmer versuchten erste Kontakte zu knüpfen und wagten Kooperationen. In manchen Fällen blieb nur Lernerfahrung, in anderen war es der Anfang einer erfolgreichen Zusammenarbeit.

Žádná jiná událost posledních 50 let neměla větší vliv na dolnorakousko-český příhraniční region jako otevření hranic v roce 1989. To, co bylo ještě krátce před touto událostí nemyšlitelné, se náhle stalo realitou. To zahrnovalo i ekonomické aktivity. Někteří podnikatelé se snažili navázat první kontakty a odvážili se spolupracovat. V některých případech to zůstalo jen u pouučení, v jiných to byl začátek úspěšné spolupráce.



EUROPÁJSKÉ UNIE



# 15.6.2022, Gmünd: ACCESS Wirtschaftspark und Kulturhaus

---

## Forschungsperspektiven

### Wirtschafts-, Sozial- und Unternehmensgeschichte im Gefolge der Grenzöffnung

**Ort:** ACCESS Wirtschaftspark, NBG Fiber GmbH, Zweiländerstraße 1, 3950 Gmünd

- 9:30–10:00 Kaffee und Willkommen  
10:00 Begrüßung und Eröffnungsstatement  
Moderation: **Stefan Eminger** (Niederösterreichisches Landesarchiv, St. Pölten)  
10:15 **Mario Holzner** (Wiener Institut für Internationale Wirtschaftsvergleiche, Wien):  
Die Ostöffnung – ein wirtschaftshistorischer Überblick  
10:40 **Martin Franc** (Masaryk Institut und Archiv der Akademie der Wissenschaften, Prag):  
Kinderfest bei McDonald's und Sessel von IKEA. Änderungen des Lebensstils in den 1990er-Jahren  
in den tschechischen Ländern  
11:05 Kaffeepause  
11:30 **Oliver Kühschelm** (Zentrum für historische Migrationsforschung/zhmf, St. Pölten):  
Ausblick und Rückblick – Unternehmensgeschichten der „Ostöffnung“ in zeitgenössischen  
Medien und narrativen Interviews  
11:45 **Zbyněk Sturz** (Historiker, Znojmo):  
Die offenen 1990er-Jahre: Märchen, Chancen und Fehlschläge  
12:10 **Niklas Perzi** (zhmf, St. Pölten): Kommentar  
Diskussion  
13:00–14:00 Mittagspause
- 

## Einblick in den ACCESS Wirtschaftspark Gmünd – České Velenice

- 15:00 Ausgangspunkt: NBG Fiber GmbH, Zweiländerstraße 1, 3950 Gmünd  
NBG Glasfasertechnik – vom Spin-Off zum global tätigen Unternehmen;  
Betriebsführung durch Firmengründer **CEO Karl Bauer**  
Rundgang im Wirtschaftspark, Führung durch **Bernhard Schneider** (Donauuniversität Krems)
- 

## „Da entsteht jetzt plötzlich eine Möglichkeit für uns...“

### Grenzüberschreitende Unternehmensgeschichte in Interviews

**Ort:** Kulturhaus Gmünd, Hans-Lenz-Straße 13, 3950 Gmünd

#### Die 1990er-Jahre im Grenzgebiet im Kontext einer wechselvollen Geschichte

- 17:00–17:30 Begrüßung, Fragestellungen und Einführung zum Projekt  
**Oliver Kühschelm, Niklas Perzi** (zhmf, St. Pölten)  
17:30–18:00 Filmvorführung: Pioniere der grenzüberschreitenden Wirtschaftskooperation  
(Produktion: Post Bellum)  
18:00–19:15 Podiumsdiskussion: Grenzüberschreitende Wirtschaftsgeschichten in Interviews –  
Einsichten, Probleme, Perspektiven  
Moderation **Thomas Samhaber** (Historiker/Kulturmanager, Weitra)  
Gesprächspartner: **Roman Zmrzly/David Butula** (Post Bellum), **Martin Heintel** (Institut für Geogra-  
phie und Regionalforschung, Universität Wien), **Bernhard Schneider** (Donauuniversität Krems)  
**Georg Stöger** (Österreichischer Honorarkonsul in Brünn)  
*Einige der Interviewpartner werden persönlich anwesend sein.*
-

# 15.6.2022, Gmünd: ACCESS Hospodářský park a Dům kultury

---

## Perspektivy výzkumu

### Hospodářská, sociální a podnikatelská historie v kontextu otevření hranic

**Místo:** ACCESS Hospodářský park, NBG Fiber GmbH, Zweiländerstraße 1, 3950 Gmünd

- 9:30–10:00 Příjezd a občerstvení  
10:00 Přivítání a úvodní slova  
Moderace: **Stefan Eminger** (Dolnorakouský zemský archiv, St. Pölten)  
10:15 **Mario Holzner** (Viedeňský ústav pro mezinárodní hospodářské srovnání, Wien):  
Otevření východních států – hospodářsko- historický přehled  
10:40 **Martin Franc** (Masarykův ústav a archiv Akademie věd ČR, Praha):  
Dětská párty v McDonald's, křesla z Ikey. Změny v životním stylu  
90. let v českých zemích  
11:05 Přestávka na kávu  
11:30 **Oliver Kühschelm** (Centrum historického výzkumu migrace, St. Pölten):  
Výhled do budoucnosti a ohlédnutí do minulosti – podnikatelské příběhy  
„otevření východních států“ v tehdejších médiích a narativních rozhovorech  
11:45 **Zbyněk Sturz** (historik, Znojmo):  
Otevřená devadesátá léta: Pohádky, příležitosti i neúspěchy  
12:10 **Niklas Perzi** (zhmf, St. Pölten): Komentář  
Diskuze  
13:00–14:00 Přestávka na oběd
- 

## Prohlídka průmyslové zóny ACCESS Wirtschaftspark Gmünd – České Velenice

- 15:00 Sraz: NBG Fiber GmbH, Zweiländerstraße 1, 3950 Gmünd  
NBG skleněná optická vlákna: od malé spin-off firmy ke globálně působící společnosti,  
prohlídka firmy se zakladatelem společnosti a **CEO Karl Bauer**.  
Komentovaná prohlídka průmyslové zóny: **Bernhard Schneider** (Dunajská univerzita Krems)
- 

## „Zde se nám náhle skýtají možnosti ....“

### Přeshraniční historie podnikání v rozhovorech

**Místo:** Kulturhaus Gmünd, Hans-Lenz-Straße 13, 3950 Gmünd

#### Devadesátá léta 20. století v příhraničním regionu v kontextu proměnlivé doby

- 17:00–17:30 Přivítání, problematika a představení projektu  
**Oliver Kühschelm, Niklas Perzi** (zhmf, St. Pölten)  
17:30–18:00 Prezentace filmu: Průkopníci přeshraniční hospodářské spolupráce (produkce: Post Bellum)  
18:00–19:15 Pódiová diskuze: Přeshraniční hospodářské dějiny v rozhovorech – postřehy, problémy,  
perspektivy.  
Moderace **Thomas Samhaber** (historik/manažer kultury, Weitra)  
Účastníci rozhovorů: **Roman Zmrzlý/David Butula** (Post Bellum), **Martin Heintel** (institut  
geografie a regionálního výzkumu, Univerzita Vídeň), **Bernhard Schneider** (Dunajská  
univerzita Krems), **Georg Stöger** (Rakouský honorární konzul v Brně)  
*Někteří účastníci rozhovorů budou osobně přítomni.*
-

# UMBRUCH-AUFBRUCH-NEUE MÄRKTE PŘEV RAT-POČÁTEK-NOVÉ TRHY



„Umbruch – Aufbruch – neue Märkte“ ist ein Projekt des Zentrum für historische Migrationsforschung (zhmf) am Institut für Geschichte des ländlichen Raumes (IGLR) und des Vereins Post Bellum aus Brno und wird im Rahmen des Projektes FMP/KPF AT-CZ 2014-2020 durch den Europäischen Fonds für Regionalentwicklung, aus dem Programm „INTERREG V-A Österreich-Tschechische Republik“ gefördert und durch Eigenmittel der NÖ.Regional.GmbH kofinanziert.

Eine weitere Tagung zum Thema, veranstaltet von Post Bellum, wird von 27.-28. Juni in Znaim stattfinden.

„Převrat v obchodu – nové trhy“ je projektem centra Zentrum für historische Migrationsforschung (zhmf) při ústavu Institut für Geschichte des ländlichen Raumes (IGLR) a spolku Post Bellum z Brna a je podpořen v rámci projektu FMP/KPF AT-CZ 2014-2020 Evropským fondem pro regionální rozvoj, z programu „INTERREG V-A Rakousko - Česká republika“ a spolufinancován vlastními zdroji NÖ.Regional.GmbH.

Druhá konference na toto téma, kterou pořádá Post Bellum, se uskuteční ve Znojmě od 27. do 28. června.



Institut für Geschichte  
des ländlichen Raumes

KULTUR  
NIEDERÖSTERREICH



EUROPÄISCHE UNION



noe regional  
Die Kraft der Gemeinsamkeit

